

ANALIZA BEZROBOCIA ORAZ RYNKU PRACY W POWIECIE GRODZISKIM W 2019R.

**Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Wielkopolskim
maj 2020r.**

SPIS TREŚCI

Spis treści.....	2
WSTĘP	4
I. STRUKTURA TERYTORIALNA, LUDNOŚĆ POWIATU GRODZISKIEGO	6
II. PODMIOTY GOSPODARCZE	9
III. STAN i STRUKTURA BEZROBOCIA w POWIECIE GRODZISKIM.....	11
LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH ORAZ ICH ZRÓŻNICOWANIE TERYTORYALNE.....	11
OSOBY POSZUKUJĄCE PRACY	12
STOPA BEZROBOCIA.....	13
BILANS BEZROBOTNYCH	15
STRUKTURA BEZROBOCIA	17
IV. DZIAŁALNOŚĆ POWIATOWEGO URZĘDU PRACY (PUP).....	22
DZIAŁ INFORMACJI, EWIDENCJI i ŚWIADCZEŃ.....	22
CENTRUM AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ.....	24
FUNKCJA DORADCY KLIENTA	26
PROFILOWANIE POMOCY	27
INDYWIDUALNY PLAN DZIAŁANIA.....	27
ZATRUDNIANIE CUDZOZIEMCÓW.....	28
USŁUGI RYNKU PRACY	29
INSTRUMENTY RYNKU PRACY	30
POŚREDNICTWO PRACY	31
WSPÓŁPRACA z OŚRODKAMI POMOCY SPOŁECZNEJ.....	32
PORADNICTWO ZAWODOWE.....	33
SZKOLENIA.....	35
KRAJOWY FUNDUSZ SZKOLENIOWY	37
DOTACJE NA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ.....	39
POZOSTAŁE INSTRUMENTY RYNKU PRACY REALIZOWANE PRZEZ PUP W 2019R.	40
WSPARCIE DLA OSÓB BEZROBOTNYCH ZREALIZOWANE w 2019 ROKU	42
PROGRAMY REALIZOWANE w ROKU 2019	43
PODSUMOWANIE	50

WSTĘP

Analizy statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego pokazują, że rok 2019 był okresem rekordowo niskiego bezrobocia, którego nie notowano na terenie powiatu od 10 lat. Na koniec grudnia 2019 roku zarejestrowanych było 763 bezrobotnych, co porównując do stanu z końca grudnia 2018 roku oznaczało zmniejszenie liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych o 180 osób.

Sytuacja na rynku pracy sprzyjała pracownikom. Lokalnym pracodawcom trudno było zaspokajać swoje potrzeby kadrowe. Uwarunkowania gospodarcze sprawiały, że niemal każdy, kto miał wolę podjęcia zatrudnienia, mógł znaleźć dla siebie zajęcie. Dobra sytuacja na rynku nadal sprzyja dokonywaniu coraz bardziej świadomych wyborów w obszarze poszukiwania zatrudnienia i jego podejmowania.

Duży popyt na pracę w Polsce i problemy w zaspokojeniu go rodzimymi pracownikami, był motorem napływu do naszego kraju pracowników ze wschodu, głównie z Ukrainy. W okresie od stycznia do grudnia 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grodzisku Wielkopolskim zarejestrowano 970 oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi.

Na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia w roku 2019, Powiatowy Urząd Pracy dysponował środkami w wysokości 2 786 100,00zł.

W niniejszym opracowaniu starano się przedstawić problematykę rynku pracy w oparciu o zagadnienia definiowane w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2019, poz. 1482 ze zm.).

I. STRUKTURA TERYTORIALNA, LUDNOŚĆ POWIATU GRODZISKIEGO

Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Wielkopolskim obejmuje swoją działalnością pięć gmin tworzących powiat grodziski. Wśród nich występują trzy gminy miejsko – wiejskie (Grodzisk Wielkopolski, Rakoniewice, Wielichowo) oraz dwie gminy wiejskie (Granowo, Kamieniec). Na terenie powiatu usytuowanych jest 117 miejscowości, w tym trzy miasta. Natomiast obszar zajmowany przez powiat grodziski zajmuje powierzchnię 642km².

Wykres nr 1. Mapa Wielkopolski z podziałem na subregiony.

Źródło: <http://wup.poznan.pl>

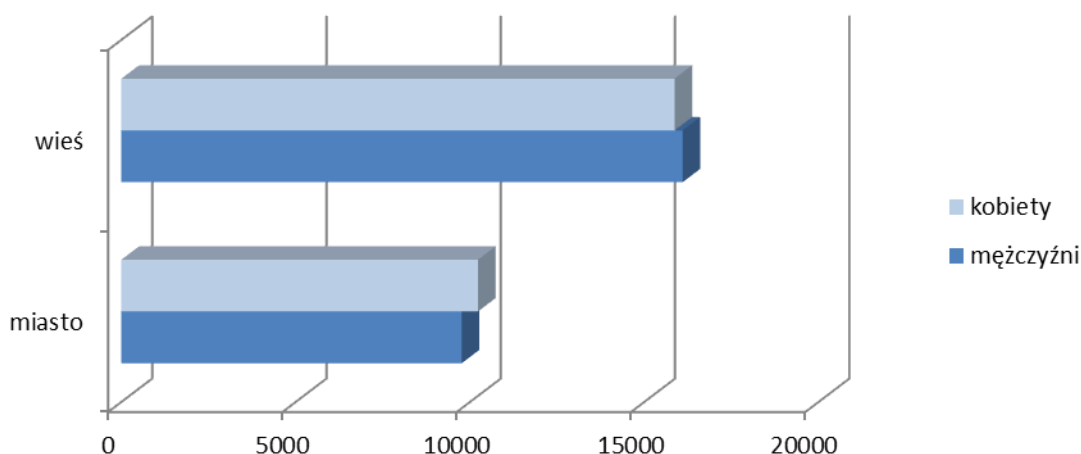
Według danych GUS na dzień 31.12.2018r. liczba ludności wynosiła 51972 mieszkańców, w tym 25871 mężczyzn i 26101 kobiet. Na jeden kilometr kwadratowy przypada 81 mieszkańców powiatu. Osoby zamieszkujące tereny wiejskie stanowią ponad 62% ogółu mieszkańców powiatu.

Tabela nr 1. Ludność powiatu wg miejsca zamieszkania (stan na koniec 2018r.)

	razem	mężczyźni	kobiety
Ogółem mieszkańcy powiatu	51972 (100%)	25871	26101
Zamieszkali w miastach	19999 (62%)	9767	10232
Zamieszkali na wsi	31973(38%)	16104	15869

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres nr 2. Struktura mieszkańców powiatu wg miejsca zamieszkania i płci na koniec 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność danego terytorium w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet – 18-59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat, oraz w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej. Powiat grodziski charakteryzuje się wysokim odsetkiem mieszkańców w wieku produkcyjnym (62,5% ogółu mieszkańców powiatu).

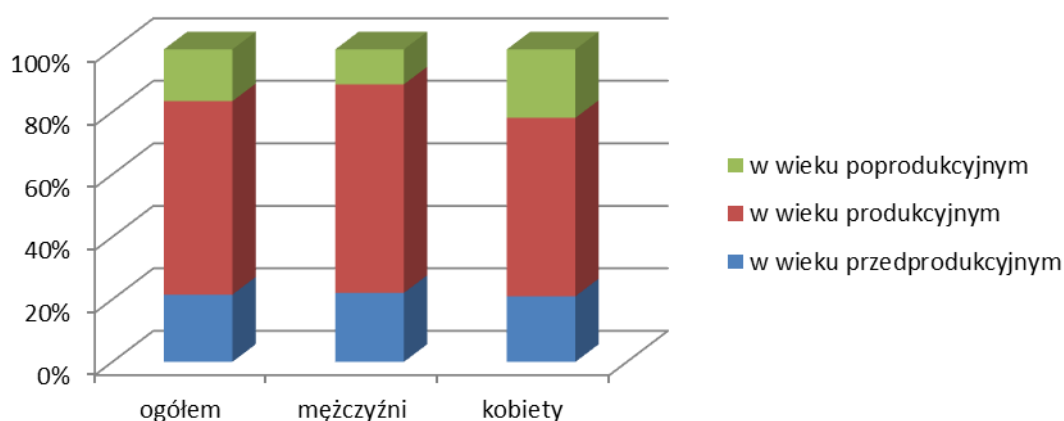
Tabela nr 2. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym – stan na koniec 2018 r.

	razem	wartość %	mężczyźni	kobiety
ogółem mieszkańcy powiatu	51972	100	25871	26101
w wieku przedprodukcyjnym	11195	21,5	5713	5482
w wieku produkcyjnym	32163	61,9	17263	14900
w wieku poprodukcyjnym	8614	16,6	2895	5719

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując powyższe dane można też stwierdzić, że około 38% mieszkańców powiatu to osoby, których aktualnie nie dotyczy temat podejmowania zatrudnienia ze względu na fakt, iż osiągnęły wiek emerytalny (16,6% mieszkańców - ludność w wieku poprodukcyjnym), bądź są jeszcze zbyt młode by podjąć pracę, a więc reprezentują grupę osób w wieku przedprodukcyjnym (21,5% mieszkańców powiatu). Warto zauważyć, że jest to grupa osób, która w ciągu kilkunastu kolejnych lat będzie wchodziła na rynek pracy, wybierając kierunek kształcenia i ścieżkę edukacyjną, opierając ją także o bieżącą sytuację na lokalnym rynku pracy.

Wykres nr 3. Osoby w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym na koniec 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela nr 3. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym wg gmin – na koniec 2018r.

	Grodzisk Wlkp.	Kamieniec	Granowo	Rakoniewice	Wielichowo	razem
ogółem	20001	6698	5127	13268	6878	51972
w wieku przedprodukcyjnym	4151	1464	1143	2993	1444	11195
w wieku produkcyjnym	12421	4121	3153	8196	4272	32163
w wieku poprodukcyjnym	3429	1113	831	2079	1162	8614

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

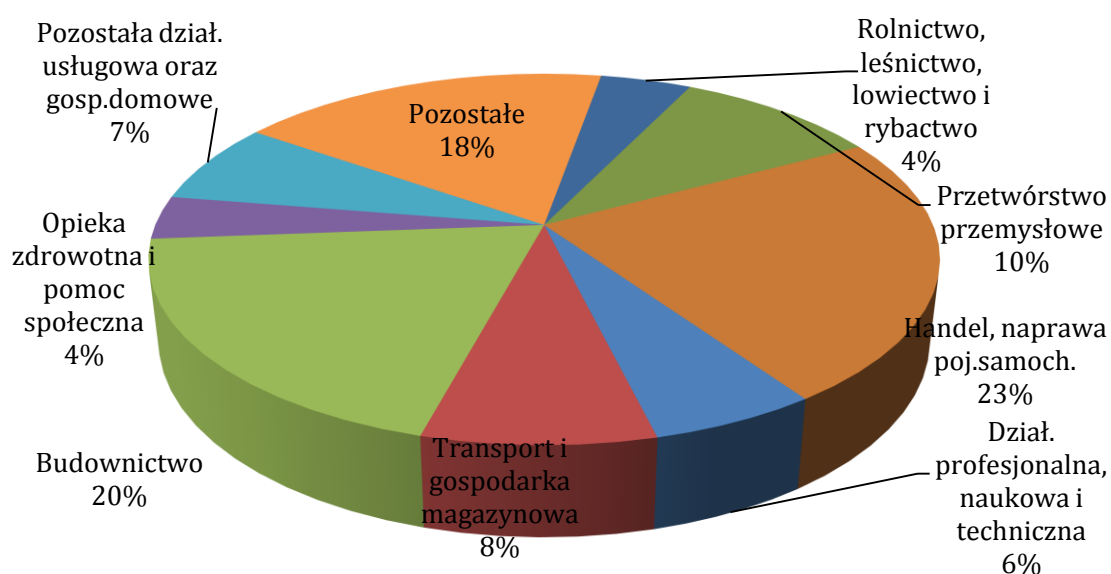
Powiat grodziski różnicowany jest pod kątem liczby ludności w gminach. Największa liczba osób w wieku produkcyjnym zamieszkuje gminy miejsko wiejskie takie jak Grodzisk Wielkopolski (39%) czy też Rakoniewice (25%). Z kolei gminy wiejskie charakteryzują się niższym odsetkiem osób w wieku produkcyjnym, np. Granowo – 10%, Kamieniec – 13%, Wielichowo – 13%. Prezentowane dane dotyczą roku 2018, gdyż do dnia przygotowywania analizy GUS nie opublikował danych za 2019r.

II. PODMIOTY GOSPODARCZE

Na terenie powiatu grodziskiego (wg stanu na koniec 2019 roku) działało 5382 podmiotów gospodarki narodowej, zarówno będących własnością prywatną jak i państwową. Największa liczba podmiotów dotyczy sektora handlu detalicznego i hurtowego oraz naprawy pojazdów samochodowych – 23% ogółu podmiotów, budownictwa – 20% oraz przetwórstwa przemysłowego – 10%.

Wykres nr 4. Struktura podmiotów gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD w 2019r. (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najbardziej istotny udział w lokalnym rynku pracy ma sektor prywatny (ponad 97% wszystkich podmiotów działa w tym obszarze). Około 4253 podmiotów to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Tabela nr 4. Struktura podmiotów z podziałem na prywatne i państwowe – na koniec 2019r.

podmioty gospodarki narodowej ogółem*	5382
sektor publiczny - ogółem	109
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	74
sektor publiczny - spółki handlowe	5
sektor prywatny - ogółem	5225
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	4253

sektor prywatny - spółki handlowe	404
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	51
sektor prywatny - spółdzielnie	26
sektor prywatny - fundacje	7
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	133

*W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby/zamieszkania, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem prezentowaną w danej podgrupie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najliczniejszą grupą podmiotów pod względem liczebności osób w nich pracujących, są mikroprzedsiębiorstwa, czyli firmy zatrudniające mniej niż 10 pracowników. Grupa ta stanowi ponad 95% udziału wszystkich podmiotów funkcjonujących na terenie powiatu grodziskiego. Odnotować należy także bardzo niską liczbę firm zatrudniających więcej niż 250 pracowników – takich podmiotów na terenie powiatu jest tylko 9.

Tabela nr 5. Struktura podmiotów gospodarki narodowej wg wielkości zatrudnienia – stan na koniec 2019 r.

wielkość zatrudnienia	liczba podmiotów	udział %
0 - 9 osób	5133	95,37
10 - 49 osób	193	3,59
50 - 249 osób	47	0,87
250 - 999 osób	7	0,13
1000 i więcej osób	2	0,04
razem	5382	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Firmy, które na terenie powiatu grodziskiego mają wpływ na kształtowanie zatrudnienia w powiecie, to między innymi: „Groclin” S.A. w Grodzisku Wielkopolskim – która przekształciła się w firmę „Adriana Factory”, Agencja Ochrony „Hunters” w Grodzisku Wielkopolskim, P.P.H.U. „Indrol” Sp.j. Siejek Maciej i Waligórski Przemysław w Rostarzewie i Grodzisku Wielkopolskim, P.P.H.U. „Dąbex” w Grodzisku Wielkopolskim, Kompania Drobiarska „IKO” w Augustowie, Piekarnia Piotr Gwóźdź w Grodzisku Wlkp., firma „Granbud” z Granowa, „Axell Logistic sp. z o.o. z Rakoniewic, „MAXIM Ceramics” Sp. z o. o. Sp. k. z Maksymilianowa, „Bonduelle Polska” oddział w Ruchocicach, „Growag” Sp. z o.o. Zdrój k. Grodziska Wlkp., „OKE CHAMP” Poznań, oddział w Grodzisku Wlkp., „Storteboom Hamrol” Sp. z o.o. w Kotowie.

III.STAN I STRUKTURA BEZROBOCIA W POWIECIE GRODZISKIM

LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH ORAZ ICH ZRÓŻNICOWANIE TERYTORIALNE

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych (czyli osób zdolnych i gotowych do podjęcia zatrudnienia, które pozostają bez pracy) w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grodzisku Wielkopolskim, w końcu grudnia 2019r. wyniosła 763 osoby i była niższa o 180 osób w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego.

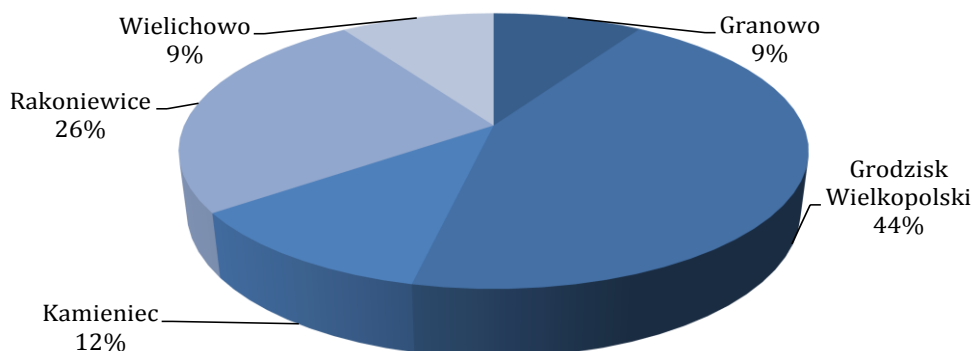
Tabela nr 6. Liczba bezrobotnych w gminach powiatu grodziskiego na koniec 2018 i 2019 r.

	Stan na koniec 2018r.	Stan na koniec 2019r.	Wzrost/spadek	
			liczba osób	%
Powiat ogółem	943	763	-180	-19,1%
Granowo	90	70	-20	-2,1%
Grodzisk Wielkopolski	409	338	-71	-7,5%
Kamieniec	115	88	-27	-2,9%
Rakoniewice	236	195	-41	-4,3%
Wielichowo	93	72	-21	-2,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych sprawozdań o rynku pracy MRPIPS

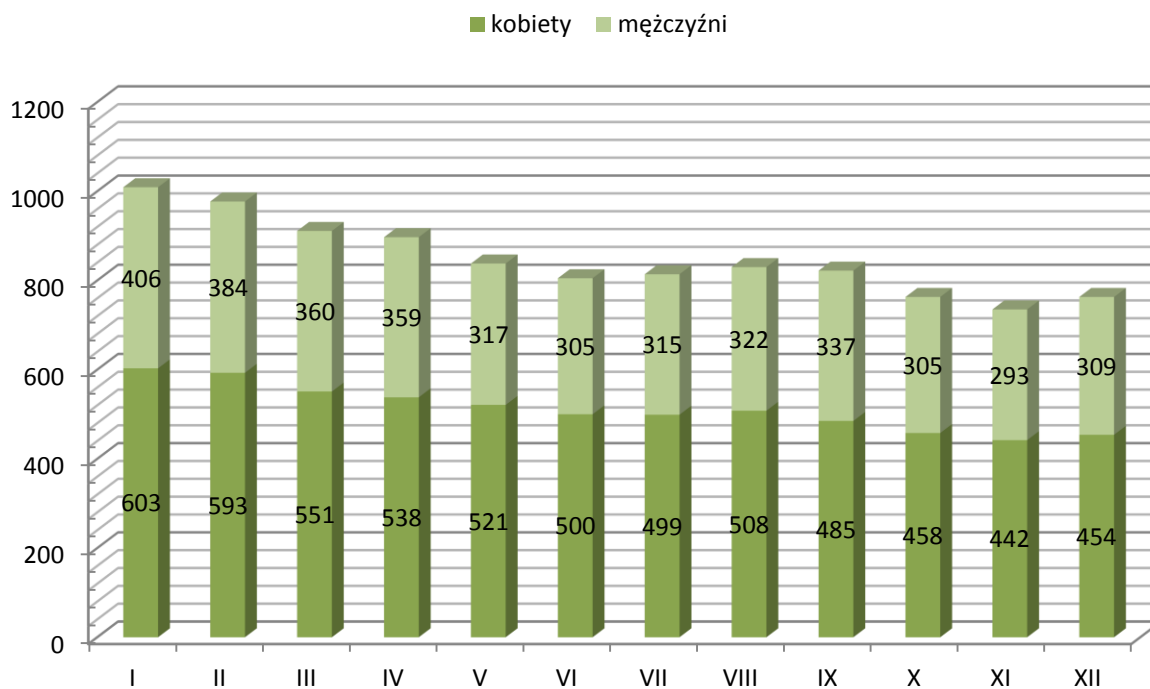
W końcu grudnia 2019r. we wszystkich pięciu gminach odnotowaliśmy spadek liczby osób zarejestrowanych.

Wykres nr 5. Osoby bezrobotne z podziałem na gminy - stan na koniec 2019r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych sprawozdań o rynku pracy MRPIPS

Wykres nr 6. Liczebność osób bezrobotnych wg płci w 2019r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych sprawozdań o rynku pracy MRPIPS

Zarówno w ostatnim roku, jak też w latach poprzednich, liczba bezrobotnych kobiet przewyższa liczbę bezrobotnych mężczyzn. Ma to związek przede wszystkim z większym obciążeniem kobiet obowiązkami rodzinnymi w szczególności opieką nad małoletnimi dziećmi. Analizując także dane o oferowanych na terenie powiatu stanowiskach pracy, można zaobserwować znaczną liczbę stanowisk, które nie cieszą się powodzeniem wśród szukających pracy kobiet.

OSOBY POSZUKUJĄCE PRACY

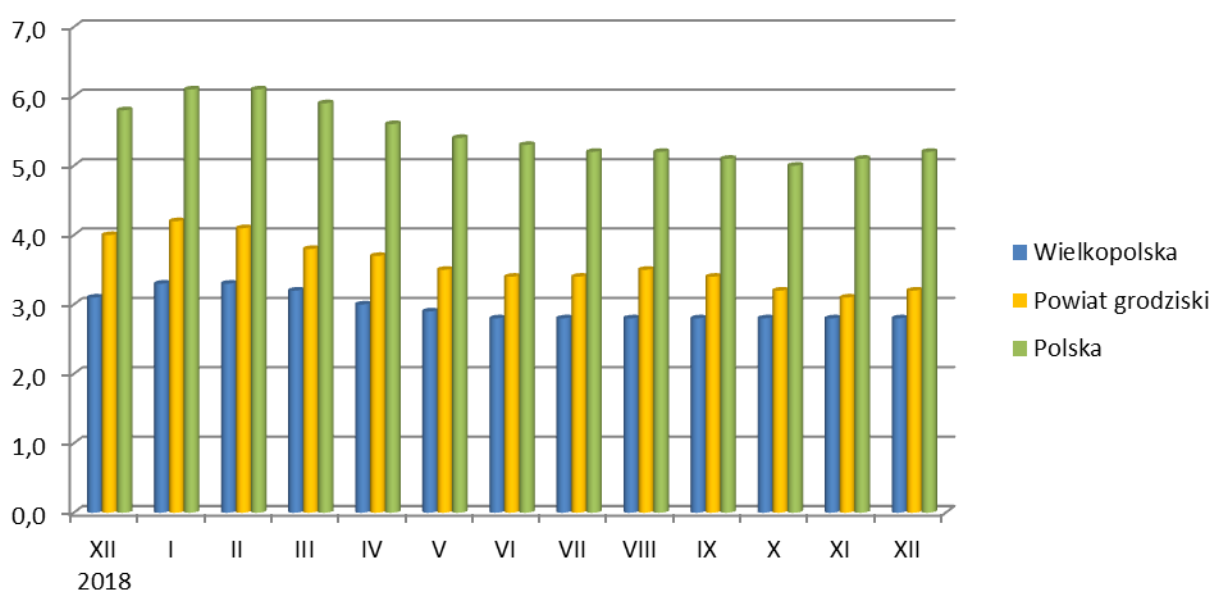
Oprócz osób bezrobotnych, ustawa o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy przewiduje także rejestrację osób poszukujących pracy. Zgodnie z definicją, poszukującym pracy może być osoba nie zatrudniona poszukująca pracy (np. pobierająca rentę, zasiłek stały) oraz osoba zatrudniona, zgłaszająca zamiar i gotowość podjęcia zatrudnienia w wyższym wymiarze czasu pracy, albo dodatkowego lub innego zatrudnienia.

Na koniec grudnia 2019 roku w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Wielkopolskim zarejestrowanych było 15 osób poszukujących pracy, z tego 8 osób to niepełnosprawni niepozostający w zatrudnieniu.

STOPA BEZROBOCIA

Stopa bezrobocia (czyli przedstawiana w procentach relacja między liczbą zarejestrowanych osób bezrobotnych, a liczbą osób aktywnych zawodowo) na koniec 2019r. kształtowała się na poziomie 3,2%. Rok 2018 zakończyliśmy stopą bezrobocia na poziomie 3,9%. Oznaczało to dalsze utrzymanie się trendu spadkowego i redukcję stopy bezrobocia o 0,6%. W odniesieniu do danych na koniec 2017 roku, odnotowano spadek o 1,1 punktu procentowego. W województwie wielkopolskim stopa bezrobocia osiągnęła poziom 2,8%, a w Polsce – 5,2%. W ościennych powiatach stopa bezrobocia na koniec grudnia 2019r. kształtowała się następująco: powiat wolsztyński 1,6%, powiat kościański 2,7%, powiat nowotomyski 2,0%, powiat poznański 1,1%.

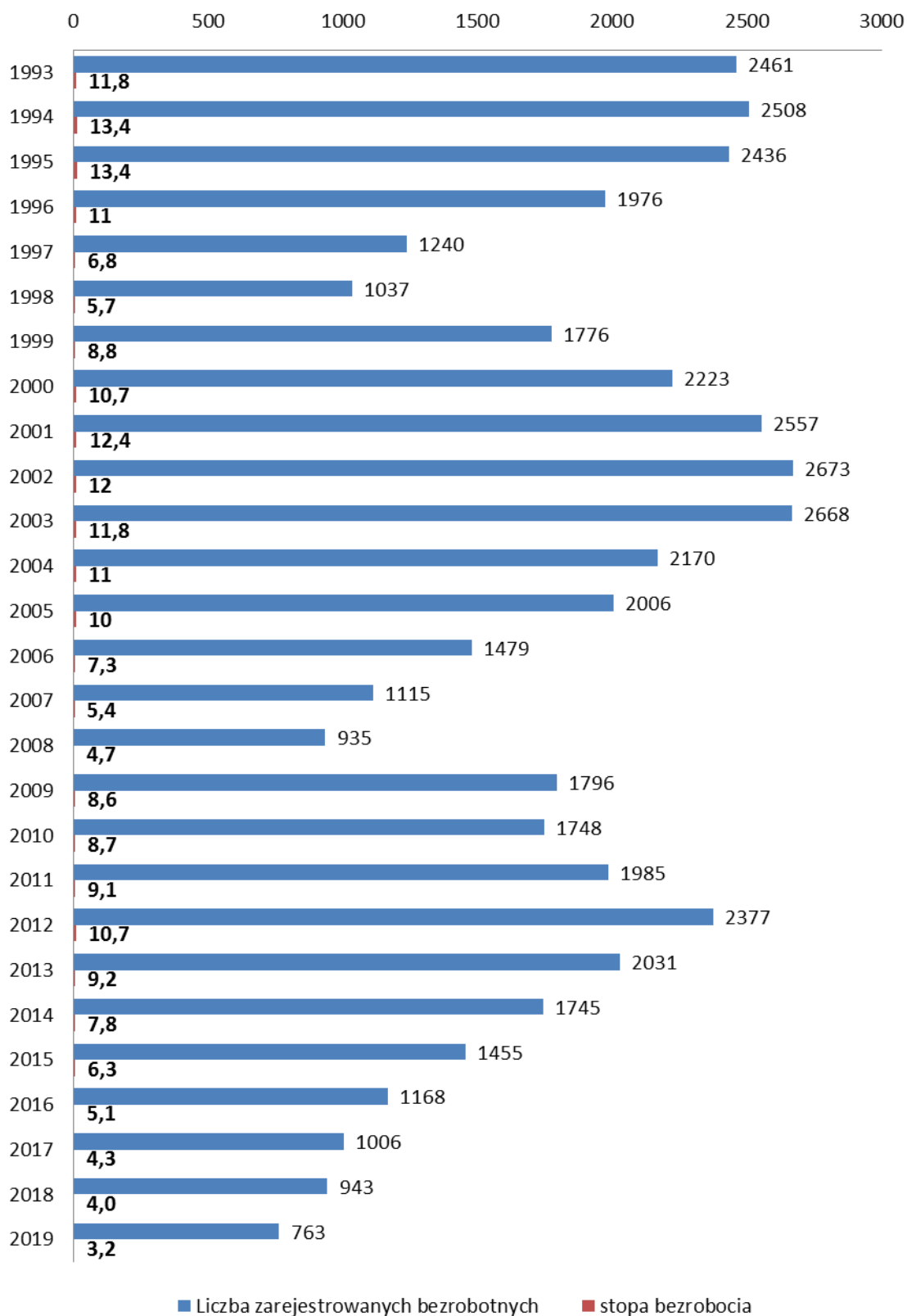
Wykres nr 7. Stopa bezrobocia w powiecie grodziskim, Wielkopolsce i Polsce – na koniec 2018 roku i w roku 2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie biuletynu informacyjnego WUP Poznań.

Poziom bezrobocia w powiecie grodziskim w latach 1992 – 2019 utrzymywał się na zróżnicowanym poziomie. Rok 2019 był kolejnym okresem, w którym zaobserwować można systematyczny spadek liczby osób zarejestrowanych. Nigdy wcześniej nie odnotowano podobnych wartości dotyczących liczby osób bezrobotnych. Najniższa dotąd rejestrowana liczba bezrobotnych wystąpiła w 2008r. – wówczas na koniec roku w ewidencji osób bezrobotnych pozostawało 935 osób, przy stopie bezrobocia 4,7% (należy jednak zauważyć, że w tamtym okresie stosowano inny przelicznik stopy bezrobocia).

Wykres nr 8. Stopa bezrobocia oraz liczba osób zarejestrowanych na koniec lat 1992-2019

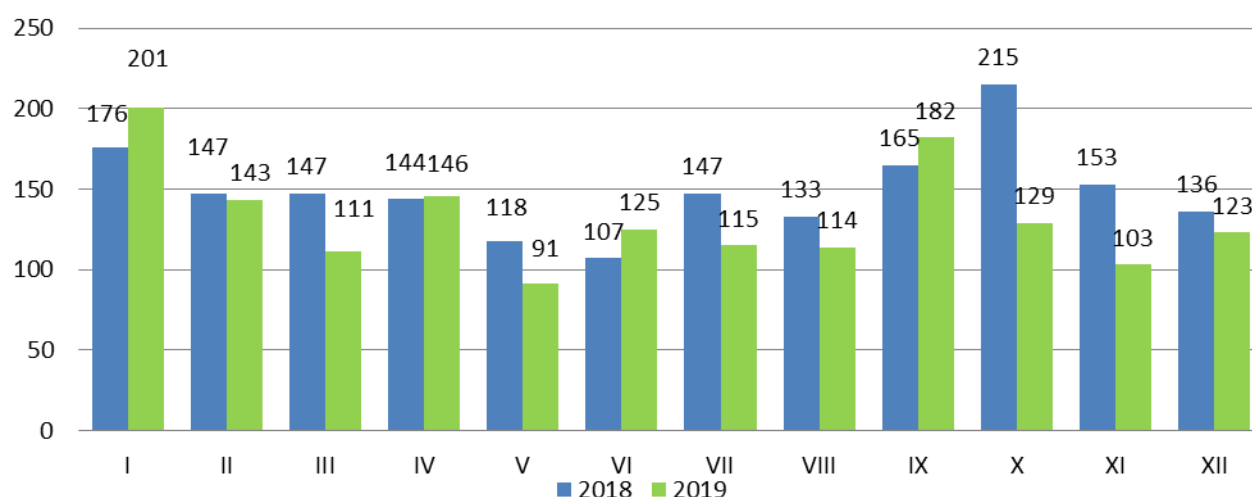
Źródło: opracowanie własne na podstawie biuletynu informacyjnego WUP Poznań.

BILANS BEZROBOTNYCH

Napływ bezrobotnych oznacza liczbę osób nowo zarejestrowanych w danym okresie sprawozdawczym. Jest on ważnym elementem analizy poziomu bezrobocia.

W roku 2019 zarejestrowały się ogółem 1583 osoby. W tej grupie były osoby, które poprzednio pracowały - 1463 bezrobotnych, oraz 120 osób bez doświadczenia zawodowego. Miesiącem, w którym odnotowano najwięcej rejestracji był styczeń - 201 rejestracji, a najmniej w czerwcu - 91. W roku poprzednim tj. 2018 sytuacja kształtowała się podobnie. Miesiącem, który najbardziej sprzyjał rejestracji był październik - 215 osób zarejestrowanych, najmniej za to w maju - 116 rejestracji.

Wykres nr 9. Napływ osób bezrobotnych z podziałem na miesiące w latach 2018 i 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych sprawozdań o rynku pracy MRPIPS

Odływ bezrobotnych oznacza z kolei liczbę osób, które zostały wyrejestrowane z ewidencji prowadzonej przez urząd pracy. W roku 2019 wyrejestrowano 1667 osób, a najczęstszym powodem wyrejestrowania było podjęcie pracy (996 przypadków).

Tabela nr 7. Powody wyrejestrowań z ewidencji bezrobotnych 2018 i 2019 r.

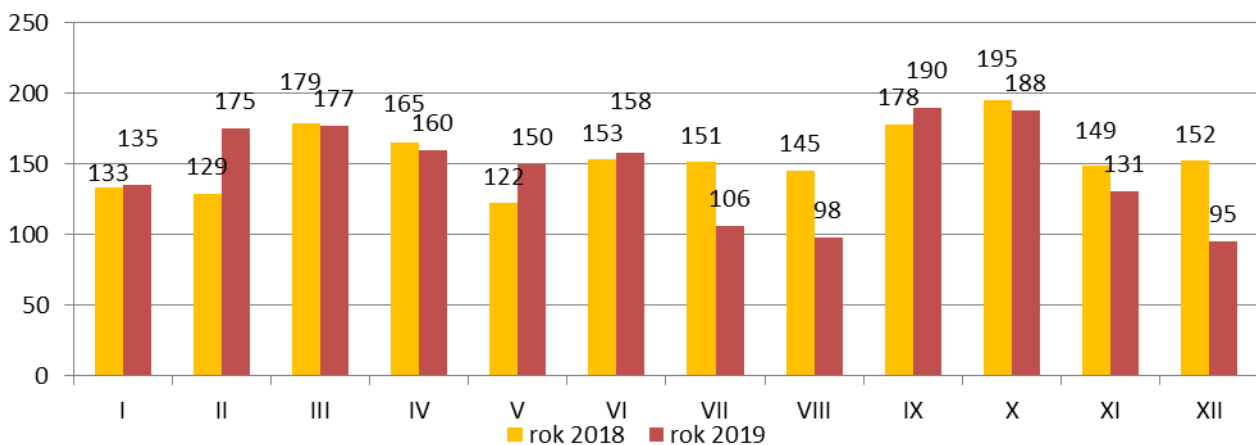
		2018	2019
wyrejestrowania ogółem		1851	1763
podjęcie pracy		996	996
z tego:	niesubsydiowanej	845	851
	subsydiowanej	151	145
	prace interwencyjne	12	40
	roboty publiczne	9	7

	udzielenie dotacji	73	78
	refundacja kosztów wyposażenia lub doposaż. stanowiska pracy	25	7
	podjęcie pracy w ramach bonu na zasiedlenie	2	3
	inne (w tym: Wsparcie dla młodych oraz PFRON)	30	12
rozpoczęcia szkolenia		83	51
rozpoczęcia stażu		141	128
odmowy bez uzasadnionej przyczyny podjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy		31	17
niepotwierdzenie gotowości do pracy		268	240
dobrowolnej rezygnacji		184	178
podjęcia nauki		3	4
osiągnięcia wieku emerytalnego		10	20
nabycie praw do świadczenia przedemerytalnego		35	24
nabycie praw emerytalnych lub rentowych		27	10
pozostałe		73	61

Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych sprawozdań o rynku pracy MRPIPS

W 2019 roku najwięcej wyrejestrowań z ewidencji bezrobotnych nastąpiło w miesiącu wrześniu - 190 osób, najmniej z kolei w grudniu, kiedy to urząd wyrejestrował 95 osób bezrobotnych.

Wykres nr 10. Odływ osób bezrobotnych z podziałem na miesiące w latach 2018 i 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych sprawozdań o rynku pracy MRPIPS

STRUKTURA BEZROBOCIA

Osoby bezrobotne, zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy, mogą oprócz określenia profilu pomocy i przygotowania indywidualnego planu działania, uzyskać również status osoby będącej w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy definiuje, że osobami w szczególnej sytuacji na rynku pracy są:

- 1) bezrobotni do 30 roku życia,
- 2) bezrobotni długotrwale,
- 3) bezrobotni powyżej 50 roku życia,
- 4) bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej,
- 5) bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia,
- 6) bezrobotni niepełnosprawni,
- 7) poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu lub niewykonujący innej pracy zarobkowej opiekunowie osoby niepełnosprawnej, z wyłączeniem opiekunów osoby niepełnosprawnej pobierających świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, lub zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Tabela nr 8. Wybrane kategorie bezrobotnych, w tym osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy, na koniec 2018 i 2019 roku.

	Liczba bezrobotnych na koniec XII 2018r.	%	Liczba bezrobotnych na koniec XII 2019r.	%
	943	100	763	100
Kobiety	557	59,1	454	59,5
Osoby z prawem do zasiłku	212	22,5	172	22,5
Zamieszkali na wsi	600	63,6	485	63,6
Osoby do 30 roku życia	299	31,7	223	29,2
Długotrwale bezrobotni	361	38,3	305	40,0

Osoby powyżej 50 roku życia	225	23,9	203	26,6
Osoby bez kwalifikacji zawodowych	264	28,0	205	26,9
Osoby bez doświadczenia zawodowego	136	14,4	99	13,0
Niepełnosprawni	103	10,9	76	10,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych sprawozdań o rynku pracy MRPIPS

Odsetek bezrobotnych kobiet kształtował się na poziomie 59,5%, i mimo wzrostu o 0,4 % nadal utrzymywał się na poziomie niższym niż średnia dla Wielkopolski (60,4%). Porównując do roku poprzedniego tj. 2018, odnotowano wzrost liczby zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 miesięcy) o 1,7%. O ile odsetek osób do 30 roku życia spadł z poziomu 31,7% do 29% (odpowiadało to liczbie 77 bezrobotnych), o tyle w przypadku grupy osób po 50 roku życia zauważyć można było wzrost liczebności o 2,7%. Na koniec roku 2019 ustalone prawo do zasiłku miały 172 osoby, co stanowiło (analogicznie jak w roku poprzednim) 22,5% ogółu bezrobotnych.

Tabela nr 9. Struktura wieku osób bezrobotnych na koniec 2018 i 2019 roku.

	Liczba osób bezrobotnych na koniec 2018r.	%	Liczba osób bezrobotnych na koniec 2019r.	%
	943	100	763	100
18-24 lat	149	15,8	120	15,7
25-34 lat	296	31,4	210	27,5
35-44 lat	198	21,0	161	21,1
45-54 lat	150	15,9	133	17,4
55-59 lat	97	10,3	96	12,6
Powyżej 60 lat	53	5,6	43	5,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych sprawozdań o rynku pracy MRPIPS

Największa liczebnie grupę osób wśród bezrobotnych stanowią osoby bezrobotne w wieku 25 – 34 lat – stan na koniec 2019r. 210 osób. Mimo, że ich odsetek na koniec 2019 roku był niższy niż w latach poprzednich (2019r. - 27,5%, 2018r. – 31,4%, 2017r. - 30,1%), jest to tradycyjnie najbardziej istotna ilościowo grupa osób bezrobotnych. Obserwujemy, że często są to osoby wykształcone, posiadające już doświadczenie zawodowe, jednakże nie zawsze profil ich wykształcenia czy też posiadane kwalifikacje odpowiadają potrzebom lokalnych pracodawców. Pojawiają się także młode kobiety, które mają ograniczone możliwości poszukiwania pracy ze względu na wychowywanie dzieci do lat 6, a rejestracja w urzędzie pracy umożliwia zgłoszenie ich do ubezpieczenia zdrowotnego.

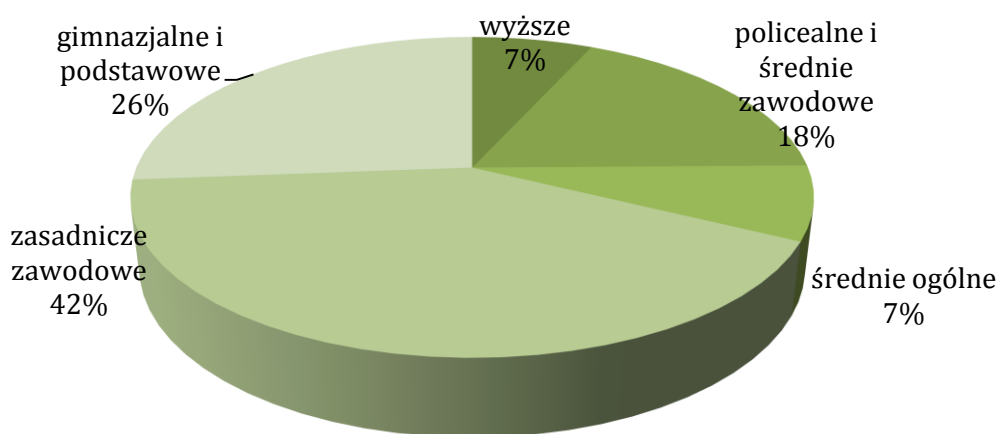
Warto zauważyć, że w roku poprzednim spadła liczba rejestracji osób po 60 roku życia. Mimo, że ich odsetek utrzymał się na takim samym poziomie (5,6%), ich liczność spadła o 10 osób. Wśród bezrobotnych noworejestrujących pojawia się wiele osób zainteresowanych nabyciem praw do świadczenia przedemerytalnego (przepisy ZUS nakładają na osoby chcące je otrzymać konieczność pobrania zasiłku dla bezrobotnych przez okres 180 dni). W 2019r. nabycie prawa do świadczenia przedemerytalnego było powodem wyrejestrowania 24 osób.

Szanse na rynku pracy zależą w dużej mierze od poziomu i rodzaju kwalifikacji. Im niższe wykształcenie i im węższe przygotowanie zawodowe, tym większe zagrożenie bezrobociem. Wyższy poziom wykształcenia to większy wybór ciekawych i rozwijających stanowisk pracy, ale także duża mobilność na rynku pracy i szansa zdobycia zatrudnienia nie tylko na lokalnym rynku pracy.

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grodzisku Wlkp. dominują osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym. Stanowią one 42% ogółu bezrobotnych. Należy zwrócić uwagę, że prezentowane dane dotyczą stanu na koniec roku. Ma to związek z tym, że osoby posiadające wykształcenie zawodowe pracujące sezonowo w budownictwie lub w przemyśle przetwórczym często rejestrują się w okresie jesienno-zimowym, a w miesiącach wiosennych podejmują dalsze zatrudnienie. Drugą, co do liczności grupą, są osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (26%). Osoby te mają ograniczone możliwości podejmowania zatrudnienia na lokalnym rynku pracy. Ich umiejętności nie są dostosowane

do oczekiwań pracodawców, a ze względu na niską motywację do podnoszenia kwalifikacji, nie szukają możliwości udziału w szkoleniach zawodowych. Podobnie można oceniać bezrobotnych z wykształceniem średnim zawodowym i policealnym – stanowiących 18% ogółu bezrobotnych, dla których problem pozostania bez zatrudnienia wynika przede wszystkim z niedostosowania do oczekiwań lokalnych pracodawców, ale także niespełnionymi oczekiwaniami dotyczącymi brakiem ofert pracy, które sprostają ich oczekiwaniom. Na koniec 2019 roku odnotowano w ewidencji bezrobotnych 52 osoby z wykształceniem wyższym. Byli to najczęściej absolwenci kierunków takie jak: administracja, bezpieczeństwa wewnętrzne, specjaliści do spraw zarządzania i organizacji, specjaliści do spraw logistyki.

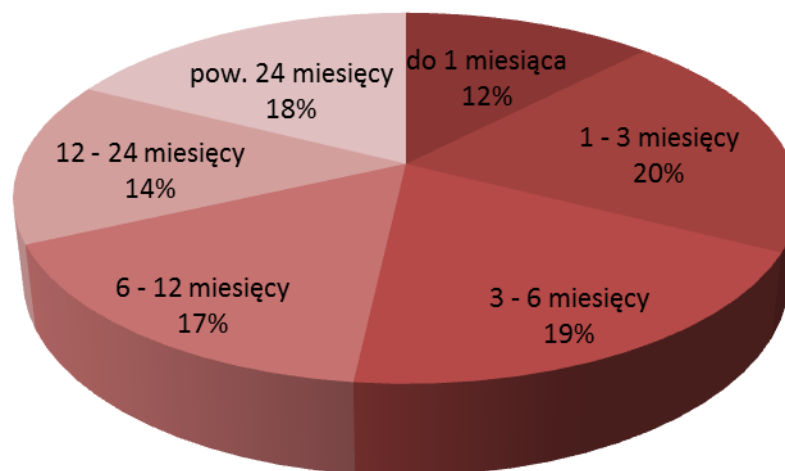
Wykres nr 11. Struktura wykształcenia osób bezrobotnych wg stanu na koniec grudnia 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych sprawozdań o rynku pracy MRPIPS

Obserwacje dotyczące ruchu bezrobotnych pokazują, że poziom wykształcenia nie jest jedynym, kluczowym czynnikiem decydującym o powodzeniu bezrobotnego na rynku pracy. Często okazuje się, że im dłuższy okres pozostawania w ewidencji osób bezrobotnych, tym niższa motywacja do poszukiwania pracy i jej podejmowania. Na koniec 2019r. najliczniejsza była grupa osób pozostających bez pracy od 1 do 3 miesięcy, były to 154 osoby, tj. 20% ogółu. Takie osoby są zwykle bardzo aktywne na rynku pracy, nawiązują liczne kontakty z lokalnymi pracodawcami. Natomiast bezrobotni dłużej niż 24 miesiące, stanowiący 18% wszystkich bezrobotnych (134 osoby), cechowali się zwykle większą biernością i oddaleniem od rynku pracy.

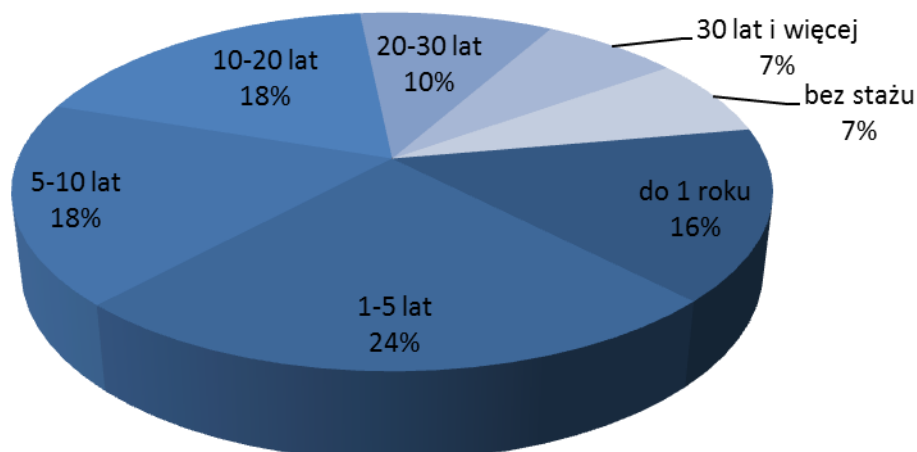
Wykres nr 12. Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy - na koniec 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych sprawozdań o rynku pracy MRPIPS

Pracodawcy zwracają uwagę na posiadane doświadczenie zawodowe, umiejętności zawodowe i interpersonalne, ukończone szkolenia zawodowe oraz oceniają motywację kandydatów do pracy, a także ich chęć do podnoszenia swoich kwalifikacji. Wśród osób rejestrujących się odnotowaliśmy zarówno osoby z doświadczeniem powyżej 30 lat pracy – było ich 53, tj. 7% ogółu zarejestrowanych, jak i osoby bez jakiegokolwiek doświadczenia zawodowego (54 bezrobotnych, 7% ogółu).

Wykres nr 13. Struktura bezrobotnych według doświadczenia zawodowego - na koniec 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych sprawozdań o rynku pracy MRPIPS

IV. DZIAŁALNOŚĆ POWIATOWEGO URZĘDU PRACY (PUP)

Siedziba Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Wielkopolskim ul. Poznańska 15

Do zakresu działania Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Wielkopolskim (PUP) należy przede wszystkim wykonywanie zadań wynikających z ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (aktualny stan prawny: Dz.U. z 2019 r., poz.1482, z późn.zm.).

DZIAŁ INFORMACJI, EWIDENCJI I ŚWIADCZEŃ

Do zakresu podstawowych zadań Działu Informacji, Ewidencji i Świadczeń należy w szczególności:

1. Rejestracja i obsługa merytoryczna, w tym gromadzenie i przetwarzanie danych osób bezrobotnych i poszukujących pracy.
2. Wydawanie decyzji administracyjnych w zakresie zadań wynikających z realizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, np.
  - uznaniu lub odmowie uznania za osobę bezrobotną
  - utracie statusu bezrobotnego
  - przyznaniu lub odmowie przyznania prawa do zasiłku
  - przyznaniu lub odmowie przyznania prawa do stypendium szkoleniowego
  - przyznaniu lub odmowie przyznania prawa do dodatku aktywizacyjnego
  - wstrzymaniu lub wznowieniu wypłat świadczeń
  - utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku
  - obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku, stypendium, dodatku aktywizacyjnego.

3. Przyznawanie i naliczanie bezrobotnym i innym osobom uprawnionym należnych im świadczeń wynikających z przepisów prawa.
4. Zgłaszanie do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych osób rejestrujących się w PUP zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz Ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
5. Przyjmowanie i rozpatrywanie odwołań od decyzji.
6. Naliczanie oraz rozliczanie wygenerowanych list płac dla osób, którym przyznano świadczenia.
7. Windykacja nienależnie pobranych świadczeń.
8. Rozliczenia z ZUS z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenia zdrowotne w zakresie wykonywanych zadań.
9. Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego i współpraca z WUP.
10. Udzielanie klientom wyjaśnień i informacji dotyczących zakresu zadań PUP, podstawowych praw i obowiązków osób bezrobotnych i poszukujących pracy.
11. Współdziałanie z innymi komórkami organizacyjnymi w celu prawidłowej realizacji zadań PUP.
12. Współdziałanie z innymi instytucjami, urzędami, partnerami rynku pracy w sprawie ewidencji osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

W roku 2019 w Powiatowym Urzędzie Pracy dokonano 1583 rejestracji osób bezrobotnych. Procedura ta w zależności od liczby dokumentów przedstawianych przez osobę rejestrującą się, trwa od 15 do ok. 40 minut. Analizowane są wszystkie okazane dokumenty, wykonuje się do akt ich skan (wcześniej kserokopie). Pracownik wprowadza dane do systemu w celu wydruku karty rejestracyjnej. W poprzednim roku dokonano 20 rejestracji przez Internet za pomocą profilu zaufanego.

Kolejnym etapem jest wydanie decyzji o zarejestrowaniu oraz decyzji o przyznaniu lub odmowie przyznania prawa do zasiłku dla bezrobotnych. Łączna liczba decyzji w skali całego 2019 roku wydana przez Dział Informacji, Ewidencji i Świadczeń kształtowała się na poziomie 4139, z czego 1806 decyzji dotyczyło spraw związanych ze świadczeniami przewidzianymi w ustawie. W roku 2019 wypłacono zasiłki dla osób bezrobotnych na łączną kwotę 1944 600 zł.

Z ewidencji osób bezrobotnych wyłączono w ciągu 2019 roku - 1763 osoby. Najczęstszym powodem wyrejestrowań był fakt podjęcia zatrudnienia. Decyzję o wyrejestrowaniu z ewidencji bezrobotnych z powodu podjęcia zatrudnienia wydano w 996 przypadkach (56,5% wyrejestrowań).

Dział Informacji, Ewidencji i Świadczeń wydał w okresie 2019 roku 1334 zaświadczenia na wnioski osób ubiegających się o ich wystawienie. Zaświadczenia dotyczyły między innymi wypłaty stypendiów stażowych, okresów zarejestrowania i pobierania zasiłku dla bezrobotnych, ubezpieczenia zdrowotnego, ofert pracy. Ponadto, dzięki systemowi SEPI (Samorządowa Elektroniczna Platforma Informacyjna), istnieje możliwość szybszej wymiany informacji pomiędzy Urzędem Pracy w Grodzisku Wielkopolskim, a 5 lokalnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej (w Granowie, Grodzisku Wielkopolskim, Kamieńcu, Wielichowie i Rakoniewicach).

Dodatek aktywizacyjny - oznacza to kwotę wypłaconą osobie, która będąc bezrobotnym posiadającym prawo do zasiłku, podjęła samodzielnie lub w wyniku skierowania przez powiatowy urząd pracy zatrudnienie lub inną pracę zarobkową. W roku 2019 wpłynęło 156 wniosków o przyznanie dodatku aktywizacyjnego z tytułu podjęcia pracy z własnej inicjatywy. Łącznie w analizowanym okresie przeznaczono 134000 zł na wypłatę dodatków aktywizacyjnych.

CENTRUM AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ

Do zakresu podstawowych zadań Centrum Aktywizacji Zawodowej w szczególności należy:

1. Realizacja zadań wynikających z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w tym w szczególności:
  - 1) realizacja usług rynku pracy tj.: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe oraz organizacja szkoleń dla osób uprawnionych,
  - 2) promocja, inicjowanie i realizacja instrumentów rynku pracy tj. w szczególności subsydiowanego zatrudnienia, staży oraz innych form przewidzianych przepisami prawa. Badanie efektywności i racjonalności realizowanych instrumentów rynku pracy,

- 3) realizacja zadań związanych z postępowaniem o wydanie zezwolenia na pracę dla cudzoziemca oraz działania związane z zatrudnianiem cudzoziemców w Polsce bez zezwolenia w zakresie kompetencji należących do PUP.
2. Wspieranie lokalnych i regionalnych rynków pracy poprzez:
  - 1) inicjowanie, opracowywanie i zarządzanie lokalnymi oraz regionalnymi projektami dotyczącymi promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej,
  - 2) opracowywanie, realizowanie i zarządzanie projektami współfinansowanymi ze środków Unii Europejskiej, w szczególności pochodzących ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.
3. Współpraca z partnerami rynku pracy w celu zebrania informacji o strukturze gospodarczej i kierunkach rozwoju, kierunkach kształcenia i sytuacji demograficznej w powiecie.
4. Pozyskiwanie informacji z innych źródeł niezbędnych do oceny sytuacji na rynku pracy w powiecie.
5. Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego oraz innymi partnerami rynku pracy w zakresie realizowanych zadań.
6. Określenie istniejących „grup ryzyka” i ich rozmiarów na podstawie analiz lokalnego rynku pracy. Inicjowanie i realizacja badań oraz analiz rynku pracy, w tym prowadzenie monitoringu zawodów nadwyżkowych i deficytowych.
7. Opracowywanie analiz i sprawozdań z zakresu wykonywanych zadań.
8. Współdziałanie z innymi komórkami organizacyjnymi PUP w celu zapewnienia prawidłowości realizacji zadań.
9. Realizacja zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w szczególności przyznawanie środków na podjęcie własnej działalności gospodarczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej oraz organizacja staży.
10. Realizacja zadań wynikających z innych przepisów i programów mających na celu aktywizację zawodową określonych grup i osób bezrobotnych z wykorzystaniem środków Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego i innych środków publicznych.

FUNKCJA DORADCY KLIENTA

W 2014 rozwiązania zmieniające przepisy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy miały zwiększać rolę urzędów pracy jako partnerów wspierających proces rekrutacji kandydatów do pracy. Tym samym, urzędy pracy zostały zobligowane do profilowania pomocy dla bezrobotnych w zależności od oddalenia bezrobotnego od rynku pracy i jego gotowości do podjęcia zatrudnienia.

Dla ułatwienia współpracy pomiędzy pracodawcami, osobami bezrobotnymi i urzędem pracy, spośród pracowników Centrum Aktywizacji Zawodowej wyznaczono osoby, którym powierzono funkcję doradcy klienta.

Doradcami klienta są tacy specjaliści jak:

- pośrednicy pracy,
- doradcy zawodowi,
- specjaliści ds. rozwoju zawodowego.

Doradcy klientów indywidualnych obejmują opieką konkretną grupę osób bezrobotnych (wg podziału alfabetycznego), a do ich zadań należy stała opieka nad osobą bezrobotną lub poszukującą pracy, ustalanie profilu pomocy (zniesione od 14.06.2019r.), przygotowanie i nadzór nad realizacją indywidualnego planu działania, świadczenie podstawowych usług rynku pracy w formie indywidualnej.

Do zadań doradców klientów instytucjonalnych należy ustalanie potrzeb pracodawców, w szczególności związanych z możliwościami zatrudnienia nowych pracowników, oraz informowanie o zakresie możliwej pomocy ze strony urzędu pracy. Ich zadaniem jest także przyjmowanie i upowszechnianie ofert pracy, prowadzenie dokumentacji współpracy.

Ogółem w 2019r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grodzisku Wielkopolskim swoje usługi na rzecz osób bezrobotnych, poszukujących pracy oraz pracodawców świadczyło 9 doradców klienta.

PROFILOWANIE POMOCY

Nowelizacja Ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy z dniem 14.06.2019r. zniósła obowiązek ustalania profilu dla osoby bezrobotnej. Dotychczas, każda osoba bezrobotna niezwłocznie po zarejestrowaniu miała ustalany profil pomocy. Narzędziem wykorzystywanym w tym celu był kwestionariusz wywiadu. Ustalenie odpowiedniego profilu pomocy następowało na podstawie określenia dwóch zmiennych, tj. oddalenia od rynku pracy i gotowości do wejścia lub powrotu na ten rynek. Przez oddalenie od rynku pracy rozumiano czynniki stojące na przeszkodzie w wejściu lub powrocie na rynek pracy, np. problemy z dojazdem do potencjalnych pracodawców, posiadane wykształcenie, wiek, płeć, czas pozostawania bez zatrudnienia, znajomość języków obcych, orzeczony stopień niepełnosprawności, przyczyny utrudniające podjęcie pracy, dostęp do nowoczesnych form komunikowania się z powiatowym urzędem pracy i pracodawcami. Przez gotowość do wejścia lub powrotu na rynek pracy rozumiano te czynniki, które wskazywały na potrzebę i chęć do podjęcia pracy. Były to między innymi takie kwestie jak: dotychczasowa oraz aktualna gotowość do współpracy z powiatowym urzędem pracy, zaangażowanie w samodzielne poszukiwanie pracy, powody rejestracji w powiatowym urzędzie pracy, gotowość do dostosowania się do wymagań rynku pracy, dyspozycyjność, powody skłaniające do podjęcia pracy.

- Profil pomocy I – ustalany był dla osób aktywnych, gotowych od razu do podjęcia zatrudnienia.
- Profil pomocy II – przeznaczony był dla osób wymagających intensywnego wsparcia ze strony urzędu w celu znalezienia zatrudnienia.
- Profil pomocy III – oznaczał, że osoba była znacznie oddalona od rynku pracy, wymagała szczególnego wsparcia ze strony urzędu i innych instytucji rynku pracy. Podstawowa forma wsparcia to Program Aktywizacji i Integracji oraz programy specjalne.

INDYWIDUALNY PLAN DZIAŁANIA

Doradca klienta, realizując ustawowe działania, przygotowuje wraz z osobą bezrobotną Indywidualny Plan Działania. Obejmuje on podstawowe usługi rynku pracy wspierane instrumentami rynku pracy, w celu zatrudnienia bezrobotnego.

Przygotowywany plan zawiera w szczególności 1)działania możliwe do zastosowania przez urząd pracy w ramach pomocy określonej w ustawie, 2)działania planowane do samodzielnej realizacji w celu poszukiwania pracy, 3)planowane terminy realizacji poszczególnych działań, 4)formy, planowaną liczbę i terminy kontaktów z pośrednikiem pracy, doradcą zawodowym lub innym pracownikiem urzędu pracy, 5)termin i warunki zakończenia realizacji indywidualnego planu działania.

Doradca klienta jest zobowiązany do kontaktu z osobą bezrobotną w ramach realizacji Indywidualnego Planu Działania, co najmniej raz na 60 dni.

ZATRUDNIANIE CUDZOZIEMCÓW

Obywatele Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Federacji Rosyjskiej i Ukrainy mogą podejmować krótkoterminową pracę w Polsce (do 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy) bez obowiązku uzyskiwania zezwolenia na pracę, jeżeli praca cudzoziemca nie jest związana z działalnością sezonową. Podmiot zamierzający powierzyć taką pracę cudzoziemcowi (pracodawca lub osoba fizyczna) ma obowiązek zarejestrowania stosownego oświadczenia w powiatowym urzędzie pracy właściwym dla siedziby lub miejsca zamieszkania wnioskodawcy.

W okresie od stycznia do grudnia 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grodzisku Wielkopolskim zarejestrowano 970 oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi.

Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Wielkopolskim prowadził także procedurę wydawania informacji starosty o braku możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych pracodawcy w oparciu o analizę rejestrów bezrobotnych i poszukujących pracy, a także wynik rekrutacji organizowanej dla pracodawcy, sporządzoną z uwzględnieniem pierwszeństwa dostępu do rynku pracy dla obywateli polskich oraz cudzoziemców. W badanym okresie złożono 115 wniosków o wydanie informacji, z tego wszystkie rozpatrzono pozytywnie.

Najbardziej czasochłonną procedurą związaną z tematyką zatrudniania cudzoziemców jest wydawanie zezwoleń na pracę sezonową. Może być ono wydane dla obywateli wszystkich państw spoza Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Zezwolenie wydaje się, jeśli cudzoziemiec ma wykonywać pracę w zakresie działalności

bezpośrednio związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem lub zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Zezwolenie na pracę sezonową wydaje starosta właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi na okres nie dłuższy niż 9 miesięcy w roku kalendarzowym. W roku 2019 odnotowaliśmy wpływ 189 wniosków o wydanie zezwolenia na pracę sezonową. Spośród nich, na prośbę wnioskodawcy umorzono 61, a w 2 przypadkach odmówiono wpisu. Wydano 65 zezwoleń na prace sezonową, a w 77 przypadkach wystawiono zaświadczenie o wpisie wniosku do ewidencji wniosków w sprawie pracy sezonowej.

Sprawy związane z zatrudnianiem cudzoziemców są szczególnie skomplikowane ze względu na różnorodność i złożoność przypadków. Wielokrotnie strony wzywane są do uzupełnienia formularzy, uzupełniania braków formalnych. Istotnym elementem procedur jest także weryfikacja, czy pracodawca nie zalega z opłacaniem składek ZUS. Wnioski są także weryfikowane w Aplikacji Centralnej, pod kątem sprawdzenia długości dotychczasowego zatrudnienia cudzoziemca w Polsce. Przeszkolony urzędnik ma także dostęp do wykazu osób, których pobyt na terenie Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany. Czynność ta wykonywana jest w osobnym pomieszczeniu, z ograniczonym dostępem.

USŁUGI RYNKU PRACY

Usługi rynku pracy to działania PUP bezpośrednio związane z zatrudnieniem osób bezrobotnych – nie angażujące środków Funduszu Pracy, tj. pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe oraz usługi EURES;

- **pośrednictwo pracy** to podstawowa usługa świadczona przez Urząd Pracy w ramach przeciwdziałania bezrobociu i ograniczania jego skali. W szczególności polega ono na pozyskiwaniu i gromadzeniu ofert pracy oraz udostępnianiu ich osobom poszukującym zatrudnienia. Jest to także dobór kandydatów do oferty według wymagań pracodawcy, kierowanie do pracy osób bezrobotnych, udzielanie informacji pracodawcom o możliwościach korzystania z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, informowanie zainteresowanych o sytuacji na lokalnym rynku pracy,

- **poradnictwo zawodowe** to udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, a także pracodawcom w doborze odpowiednich kandydatów do pracy; także działania zmierzające do aktywizacji osób bezrobotnych i ułatwienie im poszukiwania pracy,

- **usługi EURES** to realizacja zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami. **EURES** umożliwia dostęp do informacji oraz doradztwo osobom bezrobotnym i poszukującym pracy za granicą, dostęp do ofert pracy, którymi dysponują publiczne służby zatrudnienia w Krajach UE i EOG;

INSTRUMENTY RYNKU PRACY

Do **instrumentów rynku pracy** należy zaliczyć działania związane z zatrudnianiem (także z samozatrudnianiem) osób bezrobotnych przy udziale środków Funduszu Pracy, to między innymi: prace interwencyjne, roboty publiczne, staże, środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne oraz refundacje dla pracodawców kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy dla skierowanych osób bezrobotnych;

Średnia miesięczna liczba osób kontaktujących się z Urzędem – w szczególności z Centrum Aktywizacji Zawodowej (osobiście, telefonicznie i elektronicznie) wyniosła ponad 1800. Byli to przede wszystkim pracodawcy, osoby bezrobotne i poszukujące pracy, oraz stażyści. Pracodawcy załatwiali w urzędzie sprawy dotyczące między innymi: zgłaszania wolnych miejsc pracy, składania wniosków o refundację wynagrodzeń pracowników, oraz skierowania osób bezrobotnych na subsydiowane miejsca pracy. Informowali się w kwestii zatrudnienia osób zarejestrowanych w urzędzie pracy oraz o możliwościach korzystania ze środków Funduszu Pracy i Unii Europejskiej przeznaczonych na aktywne formy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych (prace interwencyjne, staże, szkolenia, itp.) jak również uzyskania wsparcia z Krajowego Funduszu Szkoleniowego. Ponadto wizyty pracodawców w urzędzie były związane z podpisywaniem umów o refundację części wynagrodzenia zatrudnianych osób bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych, a także związane z procedurą zatrudniania cudzoziemców.

POŚREDNICTWO PRACY

Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Wielkopolskim współpracuje z pracodawcami głównie w zakresie pozyskiwania i realizacji przedkładanych ofert pracy. Pośrednicy prowadzą marketing usług i współpracują z partnerami rynku pracy w celu zwiększenia atrakcyjności napływających ofert do urzędu i poprawienia jakości świadczonych usług. Oferty pracy podawane są do ogólnej wiadomości osób bezrobotnych i poszukujących zatrudnienia poprzez: wywieszanie ich na tablicy ogłoszeń na terenie urzędu, informację telefoniczną oraz bieżące umieszczanie ogłoszeń na stronie internetowej Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Wielkopolskim – www.grodziskwielkopolski.praca.gov.pl

W 2019 roku do Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Wielkopolskim zgłoszono 2505 wolnych stanowisk pracy (mniej o 649 w stosunku do roku poprzedniego). Z analizy zgłaszanych stanowisk wynika, że najczęściej pojawiającym się wolnym stanowiskiem pracy na terenie powiatu grodziskiego byli pracownicy wykonujący prace proste oraz robotnicy pomocniczy. Licznie oferowano zatrudnienie na stanowiskach takich jak: pakowacz ręczny, magazynier, pomocniczy robotnik budowlany, sprzedawca, czy też kierowców samochodów ciężarowych i dostawczych.

Tabela nr 10. Najczęściej zgłaszane wolne stanowiska pracy wg zawodów w 2019r.

	ogółem zgłoszone stanowiska pracy	w tym stan. subsydiowane
Pozostali pracownicy wykonujący prace proste gdzie indziej niesklasyfikowani	568	4
Pomocniczy robotnik w przemyśle przetwórczym	450	0
Pakowacz ręczny	179	8
Magazynier	97	14
Pomocniczy robotnik budowlany	78	7
Sprzedawca	61	17
Kierowca samochodu ciężarowego	56	0
Kierowca samochodu dostawczego	49	0
Pozostali pracownicy administracyjni i sekretarze	38	32
Murarz	35	6
Operator maszyn i urządzeń do rozdrabniania i sortowania surowców mineralnych	35	0
Rozbieracz-wykrawacz	35	0
Pracownik przygotowujący posiłki typu fast food	30	0
Szwaczka maszynowa	30	0
Stolarz	29	1

Cukiernik	26	0
Pozostali piekarze, cukiernicy i pokrewni	23	0
Technik prac biurowych	23	9
Kierowca operator wózków jezdniowych	22	0
Sortowacz	20	0
Pracownik ochrony fizycznej	18	0
Brukarz	17	3
Ogrodnik terenów zieleni	17	0
Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych	16	1
Pozostali pracownicy obsługi biurowej	14	13
Sprzątaczką biurową	14	3
Nauczyciel przedszkola	13	0
Pozostali pracownicy ochrony osób i mienia	13	0
Kucharz*	12	0
Przedstawiciel handlowy	12	3
Kierownik produkcji w przemyśle	11	0
Księgowy	11	3
Robotnik gospodarczy	11	5
Kierowca samochodu osobowego	10	1
Pomocnik piekarza	10	0
Dekarz*	9	6
Operator urządzeń do przetwórstwa drobiu	9	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych sprawozdań o rynku pracy MRPIPS

WSPÓŁPRACA Z OŚRODKAMI POMOCY SPOŁECZNEJ

Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Wielkopolskim kontynuował zawarte w latach poprzednich porozumienia w sprawie zawiązania partnerstw w zakresie realizacji zadań na rzecz aktywnej integracji z Ośrodkami Pomocy Społecznej z Grodziska Wielkopolskiego, Rakoniewic, Granowa oraz Kamieńca. Celem partnerstw jest współpraca na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych, poszukujących pracy lub niepozostających w zatrudnieniu, będących w wieku aktywności zawodowej i korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, w szczególności osób wykluczonych, bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Porozumienia te obejmują współpracę w zakresie między innymi:

- upowszechniania ofert pracy, informacji o usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych oraz zatrudnienia socjalnego,
- realizacji projektów współfinansowanych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w przypadku działań szkoleniowych organizowanych przez Ośrodek

Pomocy Społecznej dla osób zarejestrowanych jako bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy,

- kierowania osób bezrobotnych na wniosek ośrodka do uczestnictwa w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielnienia, lokalnym programie pomocy społecznej, o którym mowa w przepisach ustawy o pomocy społecznej lub uczestnictwa w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego, o którym mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym,
- zasad wymiany informacji dotyczących osób bezrobotnych będących klientami Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ponadto w roku 2019 kontynuowano także porozumienie z Wielkopolską Wojewódzką Komendą Ochotniczych Hufców Pracy o współpracy w zakresie podejmowania wspólnych działań na rzecz poprawy startu zawodowego młodzieży w ramach realizowanego przez OHP programu „Gwarancje dla młodzieży”. Działania te służą przeciwdziałaniu marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, oraz poprawy jej sytuacji na rynku pracy. Warto także wspomnieć o porozumieniu ze Stowarzyszeniem Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich „PISOP” z Leszna, które dotyczy współpracy we wsparciu osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

PORADNICTWO ZAWODOWE

Doradcy zawodowi świadczą usługi poradnictwa zawodowego dla osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grodzisku Wielkopolskim. Usługa ta jest dostępna codziennie w godzinach otwarcia urzędu. Do dyspozycji doradców zawodowych dostępne jest samodzielne biuro wyposażone w sprzęt komputerowy (komputery stacjonarne i laptop), a także salka do spotkań grupowych.

Dominującą formą pracy z klientami jest poradnictwo indywidualne. W roku 2019 udział w nim wzięły 164 osoby. Forma ta pozwala na wnikliwe i kompleksowe rozpoznanie problemu zawodowego klienta. Daje możliwość dokładnego określenia istniejących deficytów wiedzy i umiejętności. W trakcie indywidualnego spotkania z klientem można na bieżąco uzupełniać jego informacje na temat rynku pracy. Jest

to szczególnie istotne dla osób, które wchodzi na rynek pracy lub powracają na niego po dłuższej nieobecności. Bezrobotny lub poszukujący pracy w trakcie spotkania z doradcą zawodowym może bliżej poznać swoje predyspozycje zawodowe, określić swoje zainteresowania, uzdolnienia, mocne i słabe strony. Podczas spotkania można zaplanować najbardziej optymalne dla danego klienta sposoby poszukiwania pracy. Klient ma możliwość wspólnie z doradcą skonstruować własne dokumenty aplikacyjne oraz przygotować się do rozmów kwalifikacyjnych z potencjalnymi pracodawcami. Takie poradnictwo jest też szczególnie istotne dla osób, które rozważają możliwość rozpoczęcia działalności gospodarczej i w związku z tym, chcą ubiegać się o jednorazową dotację na uruchomienie własnej działalności gospodarczej.

W roku 2019 tradycyjnie już zorganizowano spotkania dla uczniów ostatnich klas szkół średnich. W trakcie spotkań poruszano temat praktycznego funkcjonowania ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Poinformowano o usługach świadczonych przez urząd pracy na rzecz osób pozostających bez zatrudnienia, ze szczególnym naciskiem na ofertę skierowaną do osób nie posiadających doświadczenia zawodowego. Największe zainteresowanie wśród uczniów budził proces rejestracji w urzędzie pracy oraz możliwość odbycia stażu i udziału w szkoleniach organizowanych przez urząd pracy. W trakcie spotkań zapoznano uczniów z sytuacją na lokalnym rynku pracy oraz z oczekiwaniami pracodawców względem osób poszukujących zatrudnienia. W spotkaniach w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Grodzisku Wielkopolskim oraz w Liceum Ogólnokształcącego im. Juliusza Słowackiego w Grodzisku Wielkopolskim, uczestniczyło 183 uczniów.

W poprzednim roku ponownie współorganizowaliśmy wraz z Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych w Grodzisku Wielkopolskim oraz Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Grodzisku Wielkopolskim - Festiwal Zawodów. Siódma edycja tego wydarzenia odbyła się 20 listopada. Adresatem tej imprezy była przede wszystkim młodzież ostatnich klas szkół gimnazjalnych z całego powiatu grodziskiego. Jego celem było kształtowanie świadomości zawodowej gimnazjalistów, przedstawienie bogatej oferty kształcenia technicznego i zawodowego, jak również zachęcenie gimnazjalistów do poszukiwania ciekawych zawodów i prowadzących do nich ścieżek edukacji. Przedstawiciele Powiatowego Urzędu Pracy oferowali możliwość skonsultowania

swoich wyborów edukacyjno-zawodowych oraz sprawdzenia swoich predyspozycji zawodowych między innymi za pomocą testów. Pomagali uczniom w rozpoznaniu oferty edukacyjnej szkół z terenu powiatu grodziskiego, by dokonać wyboru placówki, która będzie zgodna z ich predyspozycjami zawodowymi, gdzie będą mogli rozwijać swoje zainteresowania i ukończenie której, da im szansę na podjęcie zatrudnienia. Pojawiały się także liczne pytania o specyfikę pracy urzędu, a także o oferowane przez niego możliwości pomocy.

SZKOLENIA

Do zadań Powiatowego Urzędu Pracy należy organizowanie szkoleń dla osób bezrobotnych w celu zwiększenia ich szans na zatrudnienie, podwyższenia dotychczas uzyskanych kwalifikacji. Szkoleniem nazywane są pozaszkolne zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia. Szkolenia organizowane są w celu podniesienia kwalifikacji zawodowych i innych kwalifikacji zwiększających szansę na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej.

Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Wielkopolskim inicjuje i organizuje szkolenia osób bezrobotnych w formie grupowej oraz indywidualnej.

Szkolenia grupowe adresowane są dla grupy osób bezrobotnych (w zależności od typu szkolenia i zawodu) i poprzedza je zorganizowana rekrutacja prowadzona przez powiatowy urząd pracy. Plan szkoleń jest poprzedzony wnikliwą analizą lokalnego rynku pracy, ankiet wypełnianych przez wytypowaną grupę osób bezrobotnych, analizę barometru zawodów oraz monitoringu zawodów nadwyżkowych i deficytowych w powiecie grodziskim.

Szkolenia indywidualne to szkolenia wskazane przez osobę bezrobotną, realizowane na jej wniosek, pod warunkiem uzasadnienia celowości szkolenia. Koszt szkolenia w części finansowanej z Funduszu Pracy w danym roku nie może przekroczyć 300% przeciętnego wynagrodzenia za pracę. Osoba bezrobotna zainteresowana szkoleniem składa wniosek o organizację szkolenia wraz z załącznikiem – oświadczeniem pracodawcy o zamiarze zatrudnienia lub oświadczeniem o zamiarze podjęcia działalności gospodarczej. Koszty szkoleń nie mogą przekroczyć dziesięciokrotności

minimalnego wynagrodzenia za pracę w okresie kolejnych trzech lat. Przyznanie wsparcia jest uzależnione od profilu pomocy, który zostaje ustalony z osobą bezrobotną w wyniku analizy sytuacji i szans na rynku pracy oraz indywidualnego planu działania ustalonego z doradcą w urzędzie.

Szkolenie przysługuje zwłaszcza w przypadku m.in:

- braku kwalifikacji zawodowych,
- konieczności zmiany lub uzupełnienia kwalifikacji,
- utraty zdolności do wykonywania pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie.

Szkolenie odbywa się w formie kursu realizowanego według planu nauczania, zwykle obejmującego nie mniej niż 25 godzin zegarowych w tygodniu, chyba że przepisy odrębne przewidują niższy wymiar szkolenia. Szkolenie może trwać do 6 miesięcy, a w sytuacjach uzasadnionych programem szkolenia w danym zawodzie – nie dłużej niż 12 miesięcy. W sytuacjach uzasadnionych programem szkolenia w danym zawodzie – nie dłużej jednak niż 24 miesiące.

W roku 2019 w szkoleniach organizowanych przez PUP w Grodzisku Wielkopolskim uczestniczyło 51 osób bezrobotnych, w tym 40 kobiet. W szkoleniach indywidualnych wzięło udział 4 uczestników, natomiast w szkoleniach grupowych brało udział 47 osób bezrobotnych.

Tabela nr 11. Szkolenia indywidualne i grupowe realizowane w 2019r.

Lp	Przedmiot zamówienia	Źródło finansowania	Liczba uczestników	Tryb szkolenia	Wartość szkolenia
1	Kurs fotografii profesjonalnej – podstawowy i zaawansowany	FP	1	indywidualne	3.600,00
2	Kurs podstawowy z tatuażu	FP	1	indywidualne	3.300,00
3	Kurs I i II stopnia z nowoczesną fizjoterapią, terapia tkanek miękkich i masażem orientalnym oraz biomasażu oraz terapii poprawy kondycji fizycznej	FP	1	indywidualne	4.000,00

4	Kwalifikacja kierowcy (okresowa)	FP	1	indywidualne	500,00
5	Operator wózków jezdniowych I WJO	POWER	2	grupowy	4.859,70
		WRPO	3		
6	Kurs komputerowy z egzaminem ECDL	POWER	3	grupowy	10.265,20
		WRPO	8		
7	Szkolenie kosmetyczne – stylizacja paznokci	POWER	5	grupowy	11.000,00
		WRPO	6		
8	Kurs kosmetyczny – stylizacja paznokci z wizażem	POWER	16	grupowy	22.880,00
9	Kurs fryzjersko - trychologiczny	POWER	4	grupowy	18.000,00

Źródło: opracowanie własne PUP

W 2019r. w ramach EFS POWER zostało przeszkolonych 30 osób, EFS WRPO – 17 osób, ze środków Fundusz Pracy – 4 osoby. W okresie do 3 miesięcy po zakończonym szkoleniu, 38 osób bezrobotnych podjęło zatrudnienie.

KRAJOWY FUNDUSZ SZKOLENIOWY

Krajowy Fundusz Szkoleniowy (KFS) powstał ze środków Funduszu Pracy w celu wsparcia kształcenia ustawicznego pracowników podejmowanego z inicjatywy lub za zgodą pracodawcy. W szkoleniach mogą brać udział również pracodawcy i właściciele firm. KFS jest instrumentem polityki rynku pracy wspierającym osoby pracujące w aktualizowaniu lub nabywaniu nowych kompetencji i pomagającym w dostosowaniu się do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki i zmian zachodzących na rynku pracy. Celem utworzenia KFS jest również zapobieżenie utracie zatrudnienia przez osoby pracujące z powodu braku właściwych kompetencji, braku wiedzy zawodowej lub jej nieadekwatności. Inwestycja w kadry, zwiększenie potencjału kadrowego, to możliwość podniesienia pozycji rynkowej firmy oraz samych pracowników na rynku pracy.

Pracodawcy, którzy są zainteresowani uzyskaniem dofinansowania, składają w powiatowym urzędzie pracy właściwym ze względu na siedzibę albo miejsce prowadzenia działalności wnioski o dofinansowanie szkolenia ze środków KFS. Środki przyznawane są na kształcenie pracodawców oraz pracowników, czyli osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę.

Całkowita kwota, którą urząd pozyskał w roku 2019 na wsparcie dla przedsiębiorców w powiecie grodziskim (łącznie z uzyskaną rezerwą) wynosiła 192.500 zł.

Firmy mogły uzyskać dofinansowanie do wybranego przez siebie szkolenia na poziomie:

- 100% kosztów szkolenia (kształcenia ustawicznego) – w przypadku mikroprzedsiębiorcy (do 10 osób zatrudnionych), ale nie więcej niż do wysokości 300% przeciętnego wynagrodzenia w danym roku na jednego uczestnika.
- 80% kosztów szkolenia (kształcenia ustawicznego), dla pozostałych pracodawców, ale nie więcej niż do wysokości 300% przeciętnego wynagrodzenia w danym roku na jednego uczestnika,

Dofinansowanie z funduszy KFS w 2019 roku obejmowało: szkolenia, kursy i studia podyplomowe oraz egzaminy, w których wezmą udział pracownicy z inicjatywy pracodawcy lub za jego zgodą, doprecyzowanie potrzeb szkoleniowych, które można będzie zaspokoić dzięki środkom KFS, badania lekarskie i psychologiczne, jeśli okażą się niezbędne, ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków w związku z udziałem w kształceniu ustawicznym.

Priorytety KFS 2019:

- Wsparcie kształcenia ustawicznego w zidentyfikowanych w danym powiecie lub województwie zawodach deficytowych;
- Wsparcie kształcenia ustawicznego osób, które nie posiadają świadectwa dojrzałości;
- Wsparcie kształcenia ustawicznego pracowników pochodzących z grup zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zatrudnionych w podmiotach posiadających status przedsiębiorstwa społecznego, wskazanych na liście przedsiębiorstw społecznych prowadzonej przez MRPiPS, członków lub pracowników spółdzielni socjalnych pochodzących z grup, o których mowa w art.4 ust 1 ustawy o spółdzielniach socjalnych lub pracowników ZAZ

- Wsparcie kształcenia ustawicznego osób, które mogą udokumentować wykonywanie przez co najmniej 15 lat prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a którym nie przysługuje prawo do emerytury pomostowej;
- wsparcie kształcenia ustawicznego instruktorów praktycznej nauki zawodu, nauczycieli kształcenia zawodowego oraz pozostałych nauczycieli, o ile podjęcie kształcenia ustawicznego umożliwi im pozostanie w zatrudnieniu;
- wsparcie kształcenia ustawicznego osób po 45 roku życia.

Priorytety rezerwy KFS 2019:

- wsparcie kształcenia ustawicznego pracowników Centrów Integracji Społecznej, Klubów Integracji Społecznej, Warsztatów Terapii Zajęciowej;
- wsparcie kształcenia ustawicznego osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności;
- wsparcie kształcenia ustawicznego w związku z zastosowaniem w firmach nowych technologii i narzędzi pracy.

W 2019 roku, 36 pracodawców było zainteresowanych otrzymaniem środków z Krajowego Funduszu Szkoleniowego. Wsparcie otrzymały 22 podmioty gospodarcze. Były to lokalne firmy i instytucje związane przede wszystkim z branżą usługową, budownictwem, handlem, edukacją i pomocą społeczną. Uczestnikami działań finansowanych z KFS było 68 osób. Tematyka szkoleń dotyczyła najczęściej podnoszenia umiejętności fryzjerskich/kosmetycznych, doskonalenia nauczycieli, wiedzy finansowej.

DOTACJE NA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ

Jedną z popularniejszych wśród osób bezrobotnych form pomocy są tzw. jednorazowe dotacje na działalność gospodarczą. Wsparcie to otrzymało 78 osób zarejestrowanych jako bezrobotne, deklarujące chęć podjęcia działalności gospodarczej, które spełniały między innymi następujące warunki:

- nie otrzymały bezzwrotnych środków Funduszu Pracy lub innych bezzwrotnych środków publicznych na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej oraz na założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej;
- oświadczyły, że nie podejmą zatrudnienia w okresie 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej;

- zobowiązały się do prowadzenia działalności gospodarczej w okresie 12 miesięcy od dnia jej rozpoczęcia oraz nieskładania w tym okresie wniosku o zawieszenie jej wykonywania;
- nie były karane w okresie 2 lat przed dniem złożenia wniosku za przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu, w rozumieniu ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks karny;
- nie złożyły wniosku do innego starosty o przyznanie jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej lub o przyznanie środków na założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej.

Wysokość przyznawanych środków nie może przekroczyć 600% przeciętnego wynagrodzenia. Wnioskujący musi dokonać kalkulacji kosztów i sporządzić plan przedsięwzięcia, opracowuje również harmonogram zakupów w ramach wnioskowanych środków i określa rodzaj działalności, którą zamierza prowadzić. Wymagane jest zabezpieczenie przyznanej dotacji, na przykład: w formie poręczenia cywilnego czy poręczenia wekslowego. Rozliczenie z dofinansowania następuje na podstawie faktur, rachunków lub umów kupna-sprzedaży. Działalność gospodarczą należy prowadzić co najmniej 12 miesięcy. Kwoty przyznanych jednorazowo dotacji na podjęcie działalności gospodarczej osiągnęły przeciętnie wysokość 16 417,60 zł. Najczęściej dotacji udzielano na działalność gospodarczą związaną z usługami budowlanymi, wykańczaniem wnętrz, usługami elektrycznymi, kosmetycznymi i fryzjerskimi, sprzątającymi oraz z przeznaczeniem na mechanikę pojazdową.

POZOSTAŁE INSTRUMENTY RYNKU PRACY REALIZOWANE PRZEZ PUP W 2019R.

Staż - polega na nabywaniu nowych umiejętności praktycznych do wykonywania pracy, przez wykonywanie zadań w miejscu pracy, bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą. Staż może trwać od 3 do 6 miesięcy. Bezrobotnym do 30 roku życia ustawodawca umożliwił odbywanie stażu przez okres do 12 miesięcy.

Prace interwencyjne - oznacza to zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą. Starosta zwraca pracodawcy część kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych w uzgodnionej uprzednio wysokości.

Roboty publiczne - oznaczają zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac finansowanych lub dofinansowanych ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków. Roboty publiczne mogą być organizowane przez: powiaty (z wyłączeniem prac organizowanych w urzędach pracy), gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, spółki wodne i ich związki. Pracodawca, który w ramach robót publicznych zatrudniał skierowanych bezrobotnych otrzymuje zwrot części kosztów poniesionych na ich: wynagrodzenia, nagrody, składki na ubezpieczenia społeczne.

Bon na zasiedlenie to gwarancja przyznania środków finansowych na pokrycie kosztów zamieszkania w związku z podjęciem zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej poza miejscem dotychczasowego zamieszkania., pod warunkiem otrzymywania za ich wykonywanie wynagrodzenia lub przychodu w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę. Istotne jest to, żeby odległość od miejsca dotychczasowego zamieszkania do nowej lokalizacji wynosiła co najmniej 80 km lub czas dojazdu do tej miejscowości i powrotu do miejsca dotychczasowego zamieszkania przekraczał łącznie co najmniej 3 godziny dziennie.

Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy (kontynuacja umów zawartych w latach wcześniejszych) jest udzielana w związku ze stworzeniem lub doposażeniem stanowiska pracy i zatrudnieniem na tym stanowisku skierowanego bezrobotnego. O refundację wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy mogły ubiegać się między innymi: podmioty prowadzące działalność gospodarczą, niepubliczne przedszkola i szkoły, osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, zamieszkujące lub mające siedzibę na terytorium RP. Wysokość refundowanych środków określona zostaje w umowie i nie może przekroczyć 600% wysokości przeciętnego wynagrodzenia. Stanowisko pracy wyposażone lub doposażone w ramach środków Funduszu Pracy należy utrzymać przez okres minimum 24 miesięcy.

Refundacja części kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody i składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych do 30 roku życia (kontynuacja umów zawartych w latach wcześniejszych) to rozwiązanie zachęcające pracodawców do zatrudniania osób młodych poprzez gwarantowanie refundacji części kosztów pracy do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne należnymi od pracodawcy. Warunkiem przyznania refundacji jest zatrudnienie skierowanego bezrobotnego do 30 roku życia przez okres 24 miesięcy w pełnym wymiarze czasu pracy (w tym przez okres 12 miesięcy bez otrzymywanego już wsparcia).

WSPARCIE DLA OSÓB BEZROBOTNYCH ZREALIZOWANE W 2019 ROKU

W roku 2019 przyznana kwota środków Funduszu Pracy wynosiła 2 786 100,00zł. W ramach posiadanych środków, skierowano 307 osób na niżej wymienione aktywne formy wsparcia:

Tabela nr 12. Osoby bezrobotne skierowane na aktywne formy w 2019 wraz z wydatkami.

Formy wsparcia	Liczba osób	Wydatki
Szkolenia	51	106 592,27
Prace interwencyjne	40	189 836,59
Roboty publiczne	7	33 321,43
Staż	128	960 285,83
Dotacje na uruchomienie działalności gospodarczej	78	1 280 573,00
Bon na zasiedlenie	3	24 000,00

Źródło: opracowanie własne PUP

W 2019r., w ramach umów zawartych w latach wcześniejszych, skierowaliśmy 7 bezrobotnych na stanowiska pracy z refundacją kosztów wyposażenia lub doposażenia, oraz 12 osób na stanowiska pracy z refundacją części kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody i składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych do 30 roku życia.

W celu skutecznego przeciwdziałania bezrobociu i jego negatywnym skutkom Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Wielkopolskim realizuje programy na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych wykorzystując środki Funduszu Pracy oraz środki z Europejskiego Funduszu Społecznego.

PROJEKTY WSPÓLFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO (EFS)

Europejski Fundusz Społeczny jest głównym narzędziem finansowym Unii Europejskiej wspierającym zatrudnienie

w państwach członkowskich oraz promującym spójność gospodarczą i społeczną. Środki EFS przeznaczane są na pomoc przedsiębiorstwom i pracownikom w dostosowywaniu się do zmian, wspierając nowatorskie rozwiązania w miejscach pracy. EFS powstał w celu poprawy jakości i dostępności miejsc pracy oraz możliwości zatrudnienia w Unii Europejskiej. Poza promocją aktywnej polityki rynku pracy, mającej na celu przeciwdziałanie i zapobieganie bezrobociu, EFS koncentruje się także na przeciwdziałaniu zjawisku wykluczenia społecznego, kształceniu ustawicznemu oraz rozwoju przedsiębiorczości.

Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Wielkopolskim realizował w roku 2019 cztery projekty współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Był to projekt realizowany w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa 6: Rynek pracy, Działanie 6.1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy – projekty pozakonkursowe realizowane przez PSZ, pt. „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie grodziskim (IV)” i „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie grodziskim (V)” projekt w ramach Osi Priorytetowej i Osoby młode na rynku pracy Działanie 1.1 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy Poddziałanie 1.1.1 Wsparcie udzielane z Europejskiego Funduszu Społecznego Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój pt. „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie grodziskim (IV)” i „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie grodziskim (V)”.

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny 2014+

Celem strategicznym WRPO 2014+ jest: poprawa konkurencyjności i spójności województwa przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech potencjału gospodarczego i kulturowego regionu oraz przy pełnym poszanowaniu jego zasobów przyrodniczych. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, poprawę atrakcyjności inwestycyjnej ośrodków miejskich i usprawnienie powiązań między nimi, zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej oraz przełamywanie barier strukturalnych na obszarach o niższym potencjale rozwojowym.

Celem projektu „**Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie grodziskim (IV)**” było zwiększenie możliwości zatrudnienia 109 osób (56K i 53M) powyżej 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie grodziskim do końca czerwca 2019 r.

Program adresowany był dla osób bezrobotnych powyżej 30 roku życia, z II profilem pomocy, które spełniały jeden z poniższych warunków:

- kobieta,
- orzeczenie niepełnosprawności,
- długotrwale bezrobotna,
- niskie kwalifikacje,
- osoby powyżej 50 r.ż.

Zakres pomocy: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, staże, szkolenia, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Wsparciem objęto 109 uczestników, z czego 99 osób rozpoczęło udział w projekcie w 2018 roku, a 10 bezrobotnych w 2019r.

Planowane efekty:

• Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	109
• Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	osoby	39
• Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	6
• Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem	osoby	19

w programie		
• Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	osoby	47
• Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	29
• Liczba osób objętych wsparciem aktywizacji zawodowej w programie	osoby	109
• Liczba osób, którym zapewniona zostanie możliwość realizacji indywidualnej i kompleksowej aktywizacji zawodowo- edukacyjnej	osoby	109
• Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	osoby	23
• Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (C)	osoby	12
• Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	szt.	29
• Liczba osób z niepełnosprawnościami pracujących po opuszczeniu programu(łącznie z pracującymi na własny rachunek)	osoby	1
• Dla osób w wieku 50 lat i więcej – wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie co najmniej 42%	%	42
• dla kobiet – wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie co najmniej 42%	%	42
• dla osób z niepełnosprawnościami – wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie co najmniej 42 %	%	42
• dla osób długotrwale bezrobotnych – wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie co najmniej 42 %	%	42
• dla osób o niskich kwalifikacjach – wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie co najmniej 42 %	%	42
• dla osób w wieku 50 lat i więcej – wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie co najmniej 44%	%	44
• dla kobiet – wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie co najmniej 44%	%	44
• dla osób z niepełnosprawnościami – wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie co najmniej 44 %	%	44
• dla osób długotrwale bezrobotnych – wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie co najmniej 44 %	%	44

- dla osób o niskich kwalifikacjach – wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie co najmniej 44 %

%	44
---	----

Okres realizacji projektu: 01.01.2018 r. - 30.06.2019 r.

Ogólna wartość projektu wynosiła 927 582,67 zł, z czego na rok 2018 przypadało łącznie 713 525,13 zł, a na rok 2019 - 214 057,54 zł.

Celem projektu „**Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie grodziskim (V)**” jest zwiększenie możliwości zatrudnienia 180 osób (100K i 80M) powyżej 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie grodziskim do końca grudnia 2020 r.

Program adresowany jest dla osób bezrobotnych powyżej 30 roku życia, które spełniają jeden z poniższych warunków:

- kobieta,
- orzeczenie niepełnosprawności,
- długotrwale bezrobotna,
- niskie kwalifikacje,
- osoby powyżej 50 r.ż.,
- imigranci oraz reemigranci,
- osoby odchodzące z rolnictwa i ich rodziny,
- mężczyźni w wieku 30-49 lat wymagający wsparcia

Zakres pomocy: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, staże, szkolenia, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Wsparciem planuje się objąć łącznie 180 uczestników, z czego 73 osoby rozpoczęły udział w projekcie w 2019 roku.

Planowane efekty:

• Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	180
• Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	osoby	64
• Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	9
• Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem	osoby	31

w programie		
• Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	osoby	79
• Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	47
• Liczba osób objętych wsparciem aktywizacji zawodowej w programie	osoby	180
• Liczba osób, którym zapewniona zostanie możliwość realizacji indywidualnej i kompleksowej aktywizacji zawodowo- edukacyjnej	osoby	180
• Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	osoby	38
• Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (C)	osoby	24
• Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	szt.	47
• Liczba osób z niepełnosprawnościami pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	osoby	1
• Dla osób w najtrudniejszej sytuacji (osoby w wieku 50 lat i więcej, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niskimi kwalifikacjami do poziomu ISCED 3, imigranci, reemigranci) – wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie co najmniej 45%	%	45
• Dla pozostałych osób nienależących do ww. grup – wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie co najmniej 60%	%	60

Okres realizacji projektu: 01.01.2019 r. - 31.12.2020 r.

Ogólna wartość projektu wynosi 1 527 915,44 zł, z czego na rok 2019 przypadało łącznie 593 189,15 zł, a na rok 2020 – 934 726,29 zł.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój jest finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz ze środków specjalnej linii budżetowej Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (*Youth Employment Initiative* – YEI), a także z budżetu państwa.

Program wspiera aktywizację osób młodych poniżej 30 roku życia pozostających bez zatrudnienia, szkolnictwo wyższe, innowacje społeczne, mobilność i współpracę ponadnarodową, a także reformy w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, zdrowia i dobrego rządzenia.

Celem projektu „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie grodziskim (IV)” było zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia, w tym w szczególności osób bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET).

Zakres pomocy: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, staże, szkolenia, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Program adresowany był dla osób bezrobotnych do 30 roku życia, z I lub z II profilem pomocy, które:

- nie kształcą się (tj. nie uczestniczą w kształceniu formalnym w trybie stacjonarnym),
- nie szkolą (tj. nie uczestniczą w pozaszkolnych zajęciach mających na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy).

Wsparciem zostało objętych łącznie 151 osób, z czego 20 osób rozpoczęło udział w projekcie w 2019 roku.

Projekt zakładał:

- minimalny poziom kryterium efektywności zatrudnieniowej dla osób w najtrudniejszej sytuacji (w tym imigranci, reemigranci, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niskimi kwalifikacjami) – 39%,
- minimalny poziom kryterium efektywności zatrudnieniowej dla pozostałych osób nienależących do ww. grup - 54%,
- liczba osób poniżej 30 lat, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 46 osób,

- Spośród uczestników min.20% musiały stanowić osoby znajdujące się w trudnej sytuacji na rynku pracy (tj. osoby o niskich kwalifikacjach, długotrwale bezrobotne oraz niepełnosprawne).

Okres realizacji projektu: 01.01.2018 r. - 30.06.2019 r.

Ogólna wartość projektu wynosi 1 548 027,33 zł, z czego na rok 2018 przypadało - 1 190 790,25 zł, a na rok 2019 - 357 237,08 zł.

Celem projektu „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie grodziskim (V)” jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie grodziskim.

Zakres pomocy: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, staże, szkolenia, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Uczestnikami projektu są osoby młode w wieku 18-29 lat bez pracy, w tym osoby z niepełnosprawnościami, zarejestrowane w PUP jako bezrobotne, spośród których co najmniej 60% stanowią osoby, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET), zgodnie z definicją osoby z kategorii NEET przyjętą w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Wsparciem planuje się objąć łącznie 198 uczestników, z czego 105 osób rozpoczęło udział w projekcie w 2019 roku.

Projekt zakłada:

- minimalny poziom kryterium efektywności zatrudnieniowej dla osób w najtrudniejszej sytuacji (w tym imigranci, reemigranci, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niskimi kwalifikacjami) - 39%;
- minimalny poziom kryterium efektywności zatrudnieniowej dla pozostałych osób nienależących do ww. grup - 54%;
- liczba osób poniżej 30 lat, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 60 osób.

Spośród uczestników min.20% muszą stanowić osoby znajdujące się w trudnej sytuacji na rynku pracy (tj. osoby o niskich kwalifikacjach, długotrwale bezrobotne oraz niepełnosprawne).

Okres realizacji projektu: 01.01.2019 r. - 31.12.2020 r.

Ogólna wartość projektu wynosi 2 025 037,69 zł, z czego na rok 2019 przypadało - 918 997,04 zł, a na rok 2020 – 1 106 040,65 zł.

PODSUMOWANIE

W grudniu 2019 roku stopa bezrobocia w powiecie grodziskim była wyższa o 0,4% niż stopa bezrobocia w województwie wielkopolskim i wynosiła 3,2%. W porównaniu ze stopą bezrobocia w całej Polsce, stopa bezrobocia w powiecie grodziskim była niższa o 2%.

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grodzisku Wielkopolskim zmniejszyła się w skali roku o 180 osób. Z analizy powyższych danych wynika, że bezrobocie na terenie powiatu grodziskiego utrzymywało się nadal w fazie spadkowej.

Mimo najlepszych od lat wskaźników, żyjemy obecnie w stanie niepokoju o sytuację na lokalnym, regionalnym i globalnym rynku pracy. Jest to spowodowane przede wszystkim obostrzeniami społeczno-gospodarczymi, które pojawiły się w związku z epidemią COVID-19.

Powierzono nam nowe zadania związane z realizacją ustawy z dnia 2 marca 2020r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, na realizację której przydzielono nam środki w wysokości **15 000 000zł**.

Tylko w miesiącu marcu i kwietniu br. wpłynęło ponad 1400 wniosków w sprawie udzielania ze środków Funduszu Pracy pożyczki dla mikroprzedsiębiorców na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej określonej w art. 15 zzd ustawy. Podpisanych zostało już ponad 800 umów o pożyczkę.

Obecnie, możliwe jest także uzyskanie dofinansowania do części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od nich składek na ubezpieczenia społeczne dla mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 15 zzb) oraz wsparcie dla przedsiębiorców będących osobą fizyczną niezatrudniającą pracowników w przypadku spadku obrotów gospodarczych w następstwie wystąpienia COVID-19, którzy zwrócili się z wnioskiem do PUP o udzielenie dofinansowania części kosztów prowadzenia działalności gospodarczej (art. 15zzc). Ubiegać się można także o dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz składek

na ubezpieczenia społeczne dla organizacji pozarządowych oraz podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (at.15zze).

Wydaje się, że mało prawdopodobne jest utrzymanie obecnego, stosunkowo niskiego poziomu bezrobocia. Mamy jednak nadzieję, że prognozowana przez analityków trudna sytuacja na rynku pracy nie wpłynie negatywnie na sytuację zatrudnieniową w powiecie grodziskim. Szczególnie istotna jest kondycja ekonomiczna lokalnych przedsiębiorców, gdyż to od niej uzależniona jest sytuacja na rynku pracy, która przekłada się na liczebność osób bezrobotnych.

Od lat naszym celem jest szybkie reagowanie na potrzeby małych i średnich przedsiębiorstw, które są kreatorami miejsc pracy i dostosowywanie do ich potrzeb oferty współpracy. Rozumiemy trudną sytuację lokalnych pracodawców, staramy się wspierać ich i doradzać najbardziej optymalne formy wsparcia.

Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Wielkopolskim jako jednostka mająca bezpośredni kontakt z osobami bezrobotnymi i poszukującymi pracy, będzie dążył do zacieśniania współpracy z pracodawcami, z którymi współdziałamy stale oraz pozyskanie nowych, którzy będą w stanie zaoferować wolne miejsca pracy.

Liczymy na to, że nadchodzący kryzys uda nam się wspólnie jak najwcześniej zażegnać, by stymulować lokalny rynek pracy do dalszego rozwoju z pożytkiem zarówno dla pracodawców jak i osób poszukujących zatrudnienia.